

พร้อมด้วยสมบัติและมีนางฟ้าเป็นบริวาร ด้วยอาณิสงส์ ตั้งกล่าวจึงทำให้คนในราษฎรยอมก่อเจติ์ทรายเป็นประเพณีมาจนทุกวันนี้...

การทำบุญในวันสงกรานต์

การทำบุญในวันสงกรานต์ อาจจะทำการตักบาตรทำบุญได้ ๒ แห่งคือ ที่วัดหรือในบ้านเรือนงานที่จัดไว้แล้ว วิธีตักบาตร ใช้วิธีเรียง隊 และนิมนต์พระเดินตามล่าดับ โดยข้ายตักบาตรด้วยข้าว หญิงตักบาตรด้วยข้องความหวาน ถ้าเติมบานตรก็ถ่ายใส่ภาชนะอีก และนิมนต์ทำบุญจันท์ เสร็จแล้วอาบน้ำมนต์ทำบุญ ณ สถานที่จัดงาน หรือให้ทำบุญไปอีกที่วัดก็ได้

การก่อเจติ์ทราย จะทำในวันใดวันหนึ่ง ของวันที่ ๑๗-๑๙ เมษาายนี้ก็ได้ ผู้ทำบุญจะช่วยกันขนทรายมา ก่อเป็นเจติ์ขนาดต่างๆ ในบ้านเรือน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ ให้ใช้ก่อสร้าง หรือถอนพื้นที่ เป็นเรื่องที่ถือว่า “ได้บุญและสนับสนุนงาน แต่ไม่มีข้อจำกัดว่าต้องทำทุกวัด การปล่อยนกปล่อยปลา เป็นการทำบุญเพื่อแสดงความกรุณาต่อสัตว์ นิยมทำในวันสงกรานต์และไม่จำกัดว่าจะทำในวัดเท่านั้น”

การสรงน้ำพระ มีทั้งสรงน้ำพระพุทธรูปและกิจกรรมอื่นๆ เพื่อความเป็นศริมงคลในโอกาสขึ้นปีใหม่ อันเป็นเวลาที่อากาศร้อน

การตักน้ำผู้ใหญ่ เป็นเรื่องของการแสดงcaravaggio ต่อผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ ผู้ร่วมพิธีควรน้ำผ้า ๑ ส่วน ตือผ้าบุ่ง ๑ ผืน ผ้าหนา ๑ ผืน ไปปอนให้ทำบุญกับตอกไม้สูปเทียน การตักน้ำผู้ใหญ่ดังกล่าวมานี้ นักจารดหรืออาบน้ำจริง ๆ จึงต้องมีผ้าไปปอนให้ บัวบันนางแห่งรดเฉพาะที่ฝ่ามือ โดยจะเอาน้ำห้อมเจือในน้ำด้วย

แต่ก็ยังคงมีผ้าบุ่งห่ม ๑ ส่วนและตอกไม้สูปเทียนไปแสดงcaravaggio และขอพรท่านก็จะให้ศิลให้พรให้มีความสุขปีใหม่ คือตั้งแต่วันสงกรานต์เป็นต้นไป

การทำบุญอธิ เป็นเรื่องที่นิยมทำแบบพิมพ์พระ ซึ่งมีงบประมาณอยู่ที่ล่วงลับไปแล้ว แล้วอุทิศส่วนกุศลให้โดยนิมนต์พระไปยังสถานที่เก็บหรือบรรจุอธิ หรือถ้าไม่มีอธิจะเขียนชื่อผู้ที่ล่วงลับไปแล้วก็ได้ เมื่อบังสุกุลแล้วก็เผากระดาษแผ่นนั้นเสีย หนีอนแพตพ การทำบุญอธิจะทำในวันใหม่ก็ได้สุดแต่จะนัดหมายกัน การรื่นเริง จัดซื้อเพื่อเชื่อมความสามัคคีในหมู่คณะ เป็นการอนุรักษ์ประเพณีต่างๆ ในท้องถิ่นไว้ด้วย

การสาดน้ำ เป็นการสนับสนุนรื่นเริงอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งถือว่าเป็นสัญลักษณ์ของสงกรานต์ คือสาดน้ำกันโดยมากจะเริ่มต้นในวันสงกรานต์ แต่บางแห่งพอเริ่งสงกรานต์ ก็เริ่มสาดน้ำกันที่เดียว ส่วนใหญ่แล้วใช้น้ำสะอาดน้ำอ่อนน้ำห้อม หรือเป็นห้องสมน้ำตกก็ได้ และไม่ถือเป็นเรื่องเล็กหาย การแห่น้ำงาเนา บางแห่งอาจมีการแห่น้ำงาเนาเพื่อข้อฝนด้วย ซึ่งเป็นเรื่องสนับสนุนรื่นเริงเหมือนกัน แต่ก็หวังผลในทางเกษตรกรรมด้วย กล่าวคือ ถ้าเกิดฝนแล้งก็แห่น้ำงาเนากันในช่วงวันทำบุญสงกรานต์ เช่นเดียวกัน

จัดทำโดย

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
องค์การบริหารส่วนตำบลนางแก้ว
โทร.037-218-613

ประวัติ ต่างนานาวันสงกรานต์

๑. ก่อนที่เราจะถือวันสงกรานต์เป็นปีใหม่แบบไทยนั้น สมัยโบราณ เราถือเอาวันขึ้น ๑ ค่ำ เดือนอ้าย เป็นวันขึ้นปีใหม่ เพราะถือว่าฤกษ์หน้า เป็นการเริ่มต้นปี ซึ่งจะตรงกับเดือนพฤษภาคมหรืออัธยาคม ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามคติพราหมณ์ ซึ่งนิรภัยแห่งน้ำ จากการสังเกตธรรมชาติและถอดการผลิต เป็น วันขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๕ หรือประมาณเดือนเมษายน ครึ่นในปีพ.ศ. ๒๔๓๙ สัญรักษ์กล่าวที่ ๕ ได้เปลี่ยนวันขึ้นปีใหม่เป็นวันที่ ๑ เมษา และต่อมาในปีพ.ศ. ๒๔๘๗ จอมพล พิบูล ลงครमนก์ได้ประกาศให้วันที่ ๑ มกราคม เป็นวันขึ้นปีใหม่จนปัจจุบัน อันเป็นการนับแบบสากล อย่างไรก็ต้อง ไทยในหลายภูมิภาคก็ยังคงถือเอาวันสงกรานต์เป็นเทศกาลเฉลิมฉลองปีใหม่ ซึ่งแต่เดิมแม้จะอยู่ในช่วงเดือนเมษายน ก็ไม่ได้ตรงกับวันที่ ๑๓ เมษา ดังเช่น ปัจจุบัน จนเมื่อพ.ศ. ๒๔๘๙ เป็นต้นมา จึงได้กำหนดเป็นวันที่ ๑๓ เมษา ตามปฏิทินเกรกอเรีย

๒. นอกจากประเทศไทยแล้ว ยังมีนิยม พนา ลาว และชนชาติไทยเชื้อสายต่างๆ อันเป็นชนกลุ่มน้อยในจีน อินเดีย ก็ถือว่าสงกรานต์เป็นเทศกาลฉลองวันขึ้นปีใหม่ของเข้าด้วยเช่นกัน

๓. ภาคกลางเรียกวันที่ ๑๓ เมษา ว่า วันน้ำส่างกรานต์ ซึ่งวันนี้ทางการได้ประกาศให้เป็น วันผู้สูงอายุแห่งชาติ วันที่ ๑๓ เมษา เรียกวันเนา และรัฐบาลสนับสนุนพลเอกชาติชาย ชูชัยแห่งวัน ได้ประกาศให้เป็น วันครอบครัว ส่วนวันที่ ๑๓ เมษา เรียกวันเฉลิมศก คือวันเริ่มจุลศักราชใหม่

๔. ทางล้านนาเรียกวันที่ ๑๓ เมษา ว่า วันสังขารส่อง ซึ่งบางท่านให้ความหมายว่า หมายถึงอายุสูงไปอีกปี วันที่ ๑๓ เมษา เรียกวันเน่า เป็นวันห้ามมุடจាយามดาย เพราะเชื่อว่าจะทำให้ปากเน่าและไม่เจริญ ส่วนวันที่ ๑๓ เมษา เรียกวันพญาวัน คือวันเปลี่ยนศกใหม่

๕. ภาคใต้ เรียกวันที่ ๑๓ เมษา ว่า วันเจ้าเมืองเก่าหรือ วันส่งเจ้าเมืองเก่า เพราะเชื่อว่า เทวดารักษาบ้านเมืองกลับไปชุมบุนกันบนสรวงสวรรค์ ส่วนวันที่ ๑๓ เมษา เรียกว่า วันว่าง คือวันที่ ปราศจากเทวดาที่รักษาเมือง ดังนั้น ชาวบ้านก็จะงดงานอาชีพต่างๆ และไปทำบุญที่วัด ส่วนวันที่ ๑๕ เมษา เรียกว่า วันรับเจ้าเมืองใหม่ คือวันรับเทวดาองค์ใหม่ที่ได้รับมอบหมายให้มาดูแลเมืองแทนองค์เดิมที่ย้ายไปประจำเมืองอื่นแล้ว

๖. ต่างนานาสงกรานต์ ซึ่งเป็นเรื่องเล่า ก็ยังคงสงกรานต์และนางสงกรานต์ที่เรารู้จักกันดี เป็นต่างนานาที่ รัชกาลที่ ๗ โปรดให้ราชกิจไว้ในแผ่นศึกษา ๗ แผ่น ติดไว้ที่ศาลารอบพระมหาธาตุพิศหนึ่ง ในวัดพระเชตุพนวหารอวัตโพธิ์

๗. นางสงกรานต์เป็นนางฟ้าบนสรวงสวรรค์ ขึ้นจากน้ำส่างกรานต์ ซึ่งเป็นสรวงสวรรค์ขึ้นต่ำสุด มีด้วยกัน ๗ องค์เป็นพี่น้องกัน และต่างกันเป็นนามบริจาคิรา กะ แปลว่า นางบ่าเรอแทบทeg หรือเรียกง่ายๆว่า เป็น เนียงน้อยของพระอินทร์ จอมเทราษ และเป็นธิดา ของท้าวகษิลพรหนึ่งในต่างนานา

๘. นางสงกรานต์ มีชื่อตามแต่ละวันในสัปดาห์คือ วันอาทิตย์ ซื้อ นางทุ่งมะ วันจันทร์ ซื้อ

นางโคราช วันอังคาร ซื้อ นางราชยส วันพุธ ซื้อ นางนฤมา วันพฤหัสบดี ซื้อ นางกริณี วันศุกร์ ซื้อ นางกมิทนา วันเสาร์ ซื้อ นางโนหร

๙. นางสงกรานต์แต่ละองค์จะมีพาหนะทรงต่างกัน ตามล่าดับแต่ละวัน คือ นางทุ่งมะขี่ครุ นางโคราชขี่เสือ นางราชยสขี่หมุ นางนฤมาขี่ลา นางกริณีขี่ช้าง นางกมิทนาขี่ควาย และนางโนหรขี่กุญแจ ซึ่งสัตว์ที่เป็นพาหนะทรงจะมีใบปักชั้ตตรของปีนั้นๆ ตามที่หล่ายคนเข้าใจคิด

๑๐. ค่าว่า คำหัวปกติแปลว่า สะพน แต่ในประเพณีสงกรานต์ล้านนา จะหมายถึง การไปแสดงความเคารพ ขอให้สิกรรมที่อาจได้ล่วงเกินในเวลาที่ผ่านมา รวมทั้งการไปขอพรจากผู้ใหญ่ ซึ่งหมายถึงญาติผู้ใหญ่ ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน ในเมืองหรือศูนย์อาชาร์ ผู้บังคับบัญชา โดยส่วนมากจะใช้รากพืชสมบูรณ์ไปไหว้ท่าน และท่านก็จะจุ่นแล้วเอาน้ำแบ่งบนศีรษะเป็นเสร็จพิธี

๑๑. ในสมัยก่อนเนื่อไกลั้งกรานต์หรือวันสงกรานต์ จะมีสัตว์ชนิดหนึ่งที่คนแต่ก่อนเรียกว่า ตัวสงกรานต์ เป็นสั่งมีชีวิตลักษณะคล้ายไส้เดือน แต่เล็กขนาดเล็กด้วย ยาวประมาณ ๒ นิ้ว มีสีลีื่อนพราย เป็นร่อง เสี้ยว เหลือง แดง น่วง เปลี่ยนสีไปได้เรื่อยๆ จะอยู่กันเป็นฝูงในแนวท่าส่าคคลอง เมื่อกระดิกตัวว่ายน้ำจะทำให้เกิดประกายสีต่างๆ สวยงามแปลกตา ถ้าจับพันหัว สีจะหายไป ตัวจะขาดเป็นหัวอนเล็กๆ และเหลวลอะลาย บีบจุบันเข้าไว้กันจะสูญพันธุ์ไปแล้ว

๑๒. มูลเหตุของกรก่อเจติยทราย มีเรื่องเล่า ว่าพระเจ้าป腮นกโกศล ได้เสด็จไปเยี่ยมเมืองสาวัตติพิรุณ บริหาร ได้เห็นหาดทรายขาวบริสุทธิ์ ก็เกิดจิตครับกระก่อ ทรายเป็นเจติย ๘ หนึ่น ๔ พันองค์ แล้วอุทศเป็นพุทธมนูชา ธรรมบุชา และสังฆบุชา เมื่อพระองค์ไปเฝ้าพระพุทธเจ้าก็ได้ทุกสถานถึงชนิสกรก่อเจติยทรายดังกล่าว พระพุทธเจ้าตรัสว่า การที่มีจิตเสื่อมใสครัวท ragazzi ก่อเจติย ทรายถึง ๘ หนึ่น ๔ พันองค์หรือเพียงองค์เดียว ก็ได้อานิสงส์มาก คือ จะไม่ตกรอกหลายร้อยชาติ ถ้าเกิดเป็นมนุษย์ก็จะเพียบพร้อมไปด้วยยศถาดีภรรดาศักดิ์ มีบริหาร และเกียรติยศซื่อสัมยิง หากตายก็จะได้ชื่นสรรค์ พรั่ง